

תורת הקורא

הערות ודיוקים, הלכות ומנהגים, פרפראות וחידושים, דיונים ובירורים, הקשורים בקריאת פרשת השבוע והמסתעף

גליון מס' 96

פרשת במדבר

ה"א תשע"ה

הערות, הארות, ביקורת, שאלות, רעיונות, וכן תרומות לצורך המשך פיתוח הגליונות, יתקבלו בברכה במערכת. כמו"כ אפשר לשלוח בקשה לקבלת הגליונות במייל. מייל: tameytor@gmail.com :פקס: 153775150494

גליון זה יו"ל ע"י מערכת טעמי תורה.

תודה לכל העוזרים והמסייעים שגליון זה יראה אור. © כל הזכויות שמורות, ניתן לצלם ולהדפיס כמות שהוא ללא שינוי.

דיוקים ודקדוקים

א' ג': נִמְעָלָה - העי"ן בשווא נח, ואין להבליעה ולקרוא נִמְלָה, או לקרוא נִמְעָלָה בפתח העי"ן. וכן הוא להלן ד' ו': מִלְמַעְלָה.

א' ג': לִצְבָּאתָם - הבי"ת בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את האל"ף שאחריה ולקרוא לִצְבָתָם. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית. ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: לְרֹאבוֹ. לְשִׁמְעוֹן. וְתִנְאֵל. גְּדֵעֲנִי. פָּגַעֲנִי. הַקְהִילוֹ. תִּשְׁעָה. וְשִׁבְעִים. שִׁבְעָה. יִשְׂאוּ. וְסָעוּ. אֶלְעָזָר. וְיִקָּהָ. וְשִׁמְעִי. וְיִצְחָק. הַשְׁמָעִי. וְקַלְעִי. וְלִקְהָת. הַיִּצְחָקִי. וְיָהִי. לְרֹאשׁוֹ.

א' ד': וְאִתָּכֶם - התי"ו בדגש, והשווא נע. וכן הוא להלן.

יִהְיֶה - הה"א בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא יִי, או לקרוא יִהְיֶה בחיריק הה"א, אלא יש לבטא כהוגן בשווא נח. וכן הוא בכל שווא נח באות ה"א. וכן הוא להלן בתיבת יִהְיֶה.

לִמְטָה - הלמ"ד בפתח, ואין לקרוא לִמְטָה בשווא נע.

א' ז': לִיהוֹדָה - היו"ד לא נשמעת, ונקרא להוֹדָה. ואין לקרוא לִיהוֹדָה בשווא.

א' ח': לִישָׁשְׁכָר - השי"ן השניה לא נשמעת, ונקרא לִישָׁשְׁכָר. וכן הוא להלן.

^א מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפנייה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה חזקה להשמית את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח, כגון מִלֶּךָ במקום מִלְּאֶךָ, שְׁמוֹן במקום שְׁמֻעוֹן, ויִנֵּג במקום ויִנְגֵּג. וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה.

וכבר הזהיר על זה ביסוד ושרש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וציין לדבריו באור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

^ב והוא נהגה כמו מפי' ה"א שבסוף תיבה, כגון בתיבות: עָמָה, אָתָה, וכדומה. וגם כאן באמצע תיבה הוא נקרא מפי' ה"א. ויש הטועים לחשוב שמפי' הוא דוקא הנקודה הבאה באות ה"א שבסוף תיבה, אך באמת מפי' פירושו מוציא, דהיינו שהה"א נשמעת ונהגית בשווא נח, אף אם היא באה באמצע תיבה, ודלא כמו במילה פְּהָצוֹר (במדבר א' י') וכדו', ששם הה"א אינה נהגית כלל.

והטעם לכך שנקודת המפי' באה רק בסוף תיבה, משום שבאמצע תיבה (כגון בתיבת יִהְיֶה). ע"י שהאות מנוקדת בשווא יודעים שהיא נקראת, ולכן אין צורך בנקודת המפי'. ובסוף התיבה לא רצו לנקד בשווא, מפני שיש תיבות המנוקדות בסופן בפתח גנובה ובמפי' יחד, כגון: גָּבַהּ, יָצָה, ואם היו מנקדים בשווא ולא בנקודת המפי', היה צורך לנקד בניקוד כפול, גם בפתח וגם בשווא, וממילא היות שלא ניתן לנקד אות אחת בשני ניקודים שונים, המירו את סימון המפי' שבסוף תיבה משווא לנקודה בתוך האות.

ויש לציין, שישנם כ"י בהם כאשר יש חשש לבליעת הה"א בשגגה באמצע תיבה, מוסיפים את נקודת המפי' אף באמצע תיבה, ואע"פ שהיא מנוקדת גם בשווא, וכגון בכ"י לניגנרד שמוקד: פְּהָשְׁמָה (ויקרא כ"ו מ"ג), פְּהָאֵל (במדבר ל"ד כ"ח), קְהָפְנוּ (שם ל"ה כ'). וכן בכ"י ששון 507 מנוקד פְּהָאֵל. וכן כתב באור תורה שבספרים ספרדיים מנוקד פְּהָשְׁמָה עם נקודת המפי' בה"א, והביא דבריו בקסת הסופר ח"ב.

א' י': בְּיִפְדָּהָצוֹר - הה"א לא נשמעת, ונקרא פְּדָצוֹר. וכן הוא להלן.

א' י"ז: נִקְבֹּו - הקו"ף בדגש, והשווא נע.

א' י"ח: וְאֵת פְּלִי־הַעֲזָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֵת-פֶּל הַעֲזָה.

וַיִּתְּלִדוּ - הלמ"ד רפה, ובשווא נח.

א' כ': תוֹלְדָתָם - הלמ"ד בשווא נע. וכן הוא להלן.

א' כ"א: שִׁשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת אֶלֶף, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר" שבתיבת וָאַרְבָּעִים, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שהמנין הוא ששה וארבעים, ועוד אלף וחמש מאות, בעוד שהמנין הוא ששה וארבעים אלף, ועוד חמש מאות. וכן הוא להלן בשאר מנייני הפרשה.

א' מ"ז: וְהִלּוּם - הלמ"ד רפה, ובשווא נח. וכן הוא להלן.

הַתְּפַקְדוּ - הה"א בקמץ קטן, התי"ו בשווא נח, הפ"א בקמץ גדול, והקו"ף בשווא נע. וכן הוא להלן.

^א ע"פ כל המקורות מכל המדקדים ראשונים ואחרונים (בן-אשר, אבן-עזרא, רד"ק, רמ"ק, מאירי, ועוד רבים), יש לקרוא תיבה זו בשי"ן אחת בלבד, והמנהגים השונים הנהוגים במקצת קהילות לקרוא בשתי שיני"ן, אין להם מקור קדום כלל, אלא התחילו להתפשט לפני כשלוש מאות שנה מאחד שחידש לקרוא בשתי שיני"ן (נחלת יעקב), וכבר דחו גדולי המדקדים האחרונים את דבריו מכל וכל (המכתב מאלוהיו על האור תורה, המדקדק רו"ה, ר' שלמה דובנא, רו"ה, ועוד).

^ב הלמ"ד היתה ראויה להדגש, אלא שנשמט הדגש, ובא מתג לפני הלמ"ד. וכיון שכך יש להסתפק האם השווא שבלמ"ד הוא שווא נע, או שהוא שווא נח (שלא כל מתג שלפני שווא בא לסמן על נעות השווא, ועיין במאמר המאריך למנחת שי, חקירה ב' שהזכיר תיבת וַיִּתְּלִדוּ והסתפק אם השווא בה נע או נח). ובספר אמרי שפר (ליוורנו תרכ"ט, עמ' ז') כתב בפשיטות שהשווא בלמ"ד שבתיבת וַיִּתְּלִדוּ הוא שווא נע.

למעשה, כיון שבכל כתיב היד הלמ"ד כאן מנוקדת בשווא לבד, ולא בחטף פתח, ניתן להסיק שהשווא נח, שהלא כאשר בא שווא נע שלא ע"פ הכללים הרגילים, הוא מסומן ע"י הרבה מהסופרים בחטף פתח, וכאשר בכל הספרים הוא בשווא בלבד, מוכח שהשווא נח.

^ג בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

^ד עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה, ואין מתג תחת הה"א, השווא שאחריה נח.

וכאן אין מתג תחת הה"א (וכ"כ מנחת שי במדבר א' נ', ח' ו'), ומוכח שהלמ"ד שאחריה בשווא נח. ואע"פ שיש מעט ספרים עם מתג בה"א, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע (כמו שהוכיח רו"ה), עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה הערה ה'). וכן כתב להדיא ר"י חיוג' (שלשה ספרי דקדוק, עמ' 130), שהלמ"ד שבתיבת הלויים בשווא נח.

ובסידור רש"ס (תפילת שבת, משנת השיר שהלויים היו אומרים) כתב שהלמ"ד בשווא נע, ואף כתב שמהרש"ל בסידורו ניקד את הלמ"ד בחטף פתח, דהיינו שהבין ג"כ שהשווא נע. וכנראה מכיון שבספריהם היה מתג, לא חילקו, והסיקו מכך שהשווא נע.

א' נ': **וְעַל כָּלֵינוּ וְעַל כָּלֵי אֲשֶׁר־לָנוּ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְעַל־כָּל כָּלֵינוּ וְעַל־כָּל אֲשֶׁר־לָנוּ.

יִשְׁרָתָהּ - הרי"ש בשווא נע. ואע"פ שיש ספרים המנקדים יִשְׁרָתָהּ בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט¹. וכן הוא להלן בתיבת **יִשְׁרָתוֹ**.

ב' ט"ז: **וְשָׁנִים** - היו"ד בחיריק. ואין לקרוא וְשָׁנִים באל"ף.

ב' כ"א: **וּמֵאֲתָיִם** - האל"ף לא נשמעת, ונקרא וּמֵתִים.

ב' כ"ד: **וּשְׁלֵשִׁים** - היו"ד לא נשמעת, ונקרא וּשְׁלֹשִׁים.

ב' ל"א: **לְמַחְנֶה דָן** - הטעם מלעיל במ"ם².

לְאֶחָרָתָהּ - החי"ת בחטף פתח. ואין לקרוא לְאֶחָרָתָהּ בשווא נח.

יִסְעוּ - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא יִסְאוּ בש"ן³ ואל"ף.

ג' ב': **הַבְּכוֹר | נָדָב** - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה⁴.

ג' ג': **הַמְּשֻׁחִים** - יש להקפיד על הגייה נכונה של החי"ת, שלא ישמע שקורא הַמְּשֻׁחִים בכ"ף.

ג' ד': **וַיִּכְהַן אֶלְעָזָר וְאַיֹּתָמָר** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים וַיִּכְהֵן אֶלְעָזָר וְאַיֹּתָמָר.

ג' ו': **וְהַעֲמַדְתָּ** - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע⁵, למרות הקושי⁶. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא וְהַעֲמַתָּ, או לחלקה לשתי מילים ולקרוֹא וְהַעֲמַדְתָּ. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת, או לחלקה לשתי מילים, עדיף לקרוא בשווא נע.

ג' ז': **כָּל־הָעֵדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים כָּל הָעֵדָה.

ג' ט': **מֵאֵת** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מֵת. וכן הוא להלן.

ג' י"ב: **וַיְהִי לִי** - הטעם מלעיל בה"א⁷.

ג' י"ג: **כָּל־בְּכוֹרָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים כָּל בְּכוֹרָה.

ג' י"ז: **גִּרְשֹׁן** - הרי"ש בשווא נע. וכן הוא להלן.

ג' כ"א: **הַגִּרְשֹׁנִי** - הרי"ש בשווא נע. וכן הוא להלן.

ג' כ"ה: **כָּתַח** - יש להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא פֶּסַח בסמ"ך⁸. וכן הוא להלן.

¹ כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

² משום נסוג אחר. וענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה י"ז.

³ ברוב העדות אין הבדל בהגייה בין אות ש"ן שמאלית לאות סמ"ך.

⁴ ענין זה מבואר בגליון פרשת אמור תשע"ה הערה ט'.

⁵ ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

⁶ הגיית הדלי"ת הרפה דומה להגיית האות זי"ן, ואין כל קושי להגותה בשווא נח לפני האות תי"ן, אך כיון שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים כל דלי"ת כמו הדלי"ת הדגושה בדגש קל, נוצר קושי להגותה לפני האות תי"ן. וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב סוף סימן כ"ד.

⁷ שהגיית התי"ו הרפה דומה להגיית הסמ"ך, ואם יקראנה ממש כסמ"ך, שינה משמעות. ומי שאינו יודע להגות את התי"ו כהוגן, אלא רק כסמ"ך, היה מקום לומר שעדיף שיקראנה בדגש קל, מאשר שיקראנה כסמ"ך ותשתנה המשמעות. אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין לחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים

ג' כ"ז: **הַעֲזִיאוּ לִי** - העי"ן בקמץ קטן.

ג' ל"ו: **וַאֲדָגִיו** - הוי"ו בפתח. ואין לקרוא וַאֲדָגִיו בשווא נע.

ג' מ': **אֵת מִסְפָּר שְׁמֹתָם** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אֵת־מִסְפָּר שְׁמֹתָם.

ג' מ"ב: **אֵת־כָּל־בָּכָר** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֵת־כָּל בָּכָר.

ד' ד': **הַקְדָּשִׁים** - הקו"ף בחטף קמץ קטן⁹, והוא נהגה כקמץ קצר מעט.

ד' ו': **כְּסוּל** - הכ"ף בשווא נע. ואין לקרוא כְּסוּי בחיריק.

עוֹר - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אוֹר באל"ף. וכן הוא להלן.

מִלְמַעְלָה - הלמ"ד רפה, ובשווא נח¹⁰.

וְשָׁמוּ - הטעם מלרע במ"ם.

ד' ח': **עֲלִיָּהֶם** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלֵיהֶם באל"ף.

ד' ט': **וְאֶת־נִרְתָּמֶיהָ** - המונח תחת הנו"ן, ולא להטעים וְאֶת־נִרְתָּמֶיהָ במונח תחת הרי"ש.

ד' י': **וְאֶת־כָּל־כְּלִיָּהּ** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאֶת־כָּל כְּלִיָּהּ.

ד' י"ג: **וְדִשְׁנוֹן** - השי"ן בדגש, והשווא נע.

ד' ט"ו: **וְלֹא־יִיָּעוּ** - הגימ"ל דגושה, והוא לשון נגיעה. והקורא יִיָּעוּ בגימ"ל רפה משנה משמעות ללשון יגיעה¹¹.

ד' ט"ז: **כְּקֹדֶשׁ** - הבי"ת בשווא נע. ואין לקרוא כְּקֹדֶשׁ בפתח.

ד' י"ט: **עָשׂוּ** - העי"ן בחטף פתח, והוא לשון ציווי. ויש להקפיד שלא ישמע שקורא עָשוּ בקמץ, שהוא שינוי משמעות ללשון עבר¹².

וְחִיו - הטעם מלרע ביו"ד.

במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודולגו עלי אהבה (כמובא בתוס' במסכת עבודה זרה דף כ"ב ע"ב ד"ה רגלא, בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש של עם הארץ שאין בו דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעוקרו. והיוסוף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגיל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

¹ בכל המקרא, תיבת קדשים הבאה אחר ה"א הידיעה (או אחר אחת מאותיות כל"ב המנוקדות בפתח לידיעה), הקו"ף מנוקדת בחטף קמץ – הַקְדָּשִׁים, בְּקֹדֶשִׁים, וכאשר באה ללא ה"א הידיעה לפניו, הקו"ף מנוקדת בקמץ ללא חטף – קֹדֶשִׁים. וכנראה הטעם לזה הוא משום שכאשר אין לפניו ה"א הידיעה, הקו"ף מוטעמת בהטעמה משנית, וממילא ההברה מתארכת מעט, ולכן אינה ראויה להנקד בחטף, אך כאשר באה לפניו ה"א הידיעה, ההטעמה המשנית מתקדמת לה"א, ואינה מוטעמת בקו"ף, וממילא הברת הקו"ף קצרה וראויה להנקד בחטף.

² ואע"פ שאחר מ"ם השימוש תמיד יבוא דגש (שהרי מ"ם השימוש היא במקום תיבת מן, ולכן בא דגש אחר המ"ם, להשלים את הנו"ן החסרה), יש תיבות הפותחות בשווא, היוצאות מן הכלל, שהאות שאחר מ"ם השימוש רפה בהן, כגון: מִלְמַעְלָה, מִקְצָה.

³ כבישעיה ס"ה כ"ג: לא יִיָּעוּ לְרִיק וְלֹא יִלְדוּ לַבְּהֵמָה.

⁴ לקוראים בהגייה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן בחטף, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת ע"י ההגייה. אך לקוראים בהגייה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעות הוא ע"י החטף שבעי"ן, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן במהירות וחסופה יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

חילופי נוסחאות

א' נ"ג: וְהָלֹאִם / (וְהָלֹאִם)

בגרשיים – בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ו ס"י
ס"א ס"ג ס"ד ס"ו ס"ז, א"א א"ב א"ח א"י. ~ ובדפוסים: רוו"ה, לטריס,
גינצבורג, קסוטו, קורן, ברויאר. ~ וכן הוא בעין הקורא.

ברביע – בכתבי היד: ס"ה ס"ח ס"ט ס"י, א"ג א"ד א"ה א"ו א"ז א"ט. ~
ובדפוסים: מק"ג, רא"פ.

ג' כ"ז: הַעֲמָרְמִי / (הַעֲמָרְמִי)

הה"א בפתח – בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, ס"א ס"ג ס"י ס"א
ס"ז. ~ ובדפוסים: רא"פ, קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתב אור תורה. ~ וכן הביא
מנחת שי בשם קצת ספרים.

הה"א בקמץ – בכתבי היד: ס"ב ס"ה ס"ו ס"ח ס"ט ס"י ס"ג ס"ד ס"ו ס"ז,
א"א א"ב א"ד א"ה א"ו א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, לטריס,
גינצבורג, קורן. ~ וכן הכריע מנחת שי"י.

י" במנחת שי כתב: הַעֲמָרְמִי: במקצת ספרים הה"א בפתח. עכ"ל. אך בדיבור
המתחיל ניקד בקמץ, ומוכח שרק הביא את שיטת מקצת הספרים, אך נקט למעשה
שהה"א בקמץ כנוסח רוב הספרים.

י" הכלל הוא שאחר ה"א הידיעה יבוא דגש (כגון: הַמִּים, הַשָּׁמַיִם). וכן כאשר תבוא
אחת מאותיות השימוש בכ"ל ותנוקד בפתח להורות על דבר ידוע, יבוא אחריה
דגש (כגון: בְּיוֹם, בְּדָבָר, לַפְּתָח).

וכאשר אחר ה"א הידיעה באה אחת מהאותיות אהחע"ר שאינן מקבלות דגש,
באותיות א"ר יבוא במקום הדגש תשלום דגש באות הקודמת לו, ע"י שתנוקד
בקמץ במקום בפתח (כגון: הָאֶתְד, הָרָאשׁוֹן), אך באותיות ה"ח שלפני ה"א הידיעה
לא יבוא תשלום דגש, ואע"פ שנשמט מהן הדגש ה"א הידיעה תנוקד בהן בפתח
(כגון: הַהוּא, הַחֵלֶם).

ובה"א הידיעה שלפני האות ע', אע"פ שברוב מוחלט של התיבות בא תשלום
דגש והה"א מנוקדת בקמץ (כגון: הָעֵינִי, הָעֵץ, הָעָם), יש תיבות שאין בא בהן
תשלום דגש והה"א נשארת בפתח (וכגון: הַעֲנָרִים, בְּעֵצָם), ואף יש תיבות שפעמים
יבוא בהן תשלום דגש ופעמים לא (כגון: לְעֵינַיִם (בראשית ג' ל"ו, משלי י' כ"ו) -
לְעֵינַיִם (שמואל א' ט"ז ז', קהלת י"א ז')).

ויש תיבות שנחלקו הספרים האם בא בהן תשלום דגש והן מנוקדות בקמץ,
או שלא בא בהן תשלום דגש והן מנוקדות בפתח, כגון: הערקי (בראשית י' י"ז),
כענקים (דברים ב', י' י"א כ"א), העבוט (דברים כ"ד י"א, י"ג), העור (דברים כ"ח
כ"ט). העמסים (ישעיה מ"ו ג'), לעשוקים (תהילים קמ"ו ז'), שבכל אלו יש ספרים
המנקדים בקמץ, ויש ספרים המנקדים בפתח.

וגם כאן נחלקו הספרים האם בא כאן תשלום דגש או לא, שהמנקדים בקמץ
סוברים שבא כאן תשלום דגש, והמנקדים בפתח סוברים שלא בא כאן תשלום
דגש.